
Gdańsk, 30.09.2024 r.

Dr hab. Anna Bączkowska, prof. UG
Instytut Anglistyki i Amerykanistyki
Zakład Językoznawstwa Teoretycznego i Komputerowego
Uniwersytet Gdański

Recenzja dysertacji doktorskiej

pt. „The use of proverbs in parliamentary debates in the British Parliament”

(Użycie przysłów w dyskursie parlamentarnym na obradach Parlamentu Brytyjskiego)

magister Pauliny Florczak

napisanej pod kierunkiem dr hab. Hanny Pułaczewskiej, prof. Uniwersytetu Szczecińskiego

Uwagi ogólne

Przedłożona do recenzji dysertacja jest szczegółowym studium użycia przysłów w brytyjskim dyskursie parlamentarnym. Praca podzielona jest na 11 rozdziałów i jest bardzo obszerna, bowiem liczy 311 stron, bibliografia to kolejnych 10 stron, załączniki stanowią aż 250 stron, na końcu dysertacji znajduje się streszczenie po angielsku i po polsku. W sumie cała praca liczy 578 stron. Poszczególne rozdziały wynikają z logicznego podziału treści według kluczowych pojęć dla przedstawionych rozważań, oscylujących wokół takich zagadnień jak tytułowe przysłowia (rozd. II), dyskurs parlamentarny (rozd. III), teorie pragmatyngwistyczne (rozd. IV) czy użycie przysłów w argumentacji (rozd. V). Wyniki badań własnych omówiono w części drugiej pracy, w VI - X, w których Doktorantka analizuje użycie przysłów w debatach parlamentarnych na podstawie przemówień wygłoszonych w parlamencie brytyjskim w latach 1996-2005, pozyskanych z danych korpusowych.

Uwagi szczegółowe

Uzasadnienie wyboru tematyki przedłożonej pracy doktorskiej przedstawiono w **rozd. I**. Autorka zauważa, że do tej pory niewiele publikacji naukowych zajmuje się analizą językoznawczą przysłów w dyskursie parlamentarnym, co stanowiło motywację do przeprowadzenia niniejszych badań. W tym rozdziale Autorka formułuje również trzy pytania badawcze (str. 12-13), które odwołują się do Teorii Aktów Mowy. W szczególności Doktorantka koncentruje się na identyfikacji, klasyfikacji i eksplikacji znaczenia illokucyjnego przysłów występujących w dyskursie parlamentarnym oraz ich związku z różnymi typami argumentacji. Pytania badawcze są logiczne i dobrze sformułowane. Dane użyte w przedstawionej analizie pochodzą z istniejącego korpusu Hansard. W tym samym rozdziale Doktorantka skutecznie uzasadnia wybór metodologii językoznawstwa korpusowego oraz analizy na poziomie argumentacji (a nie jedynie na poziomie pojedynczych aktów mowy analizowanych w izolacji od kontekstu). Procedura doboru próby omówiona jest na str. 18. Analiza uwzględnia związek przysłów z typami argumentacji według teorii kilku badaczy (w tym Waltona i in.). Pytania badawcze oraz metodologia badań nie wzbudzają zastrzeżeń.

W **rozd. II** Autorka zajmuje się szczegółową charakterystyką kluczowego pojęcia, tj. definiuje czym są przysłowia, które widziane są jako zjawisko pragmalingwistyczne i frazeologiczne. Przysłowia omówione są z kilku perspektyw, m.in. z punktu widzenia stylistyki, pragmatyki (funkcji przysłów) i etymologii. Definiując przysłowia Autorka sięga do licznych publikacji, zarówno w języku angielskim, jak i polskim. Przedstawia cechy przysłów w sposób zadawalający, opierając się na różnych teoriach lingwistycznych (w tym odwołując się do teorii metafor w ujęciu kognitywnym).

Cechy dyskursu parlamentarnego (w debatach brytyjskiego parlamentu), widzianego jako podtyp dyskursu politycznego, omówiono w **rozd. III**. Autorka przybliży również podział parlamentu brytyjskiego na dwie izby (sekcja 3.2), co dopełnia rozważania lingwistyczne koncentrujące się na gatunkach dyskursu parlamentarnego (wg podziału Illie, 2006). W rozdziale tym przytaczane są liczne publikacje wielu badaczy, co świadczy o znajomości literatury przedmiotu. Ponieważ podstawowym zagadnieniem w tym rozdziale jest dyskurs (polityczny/parlamentarny), definicje dyskursu według różnych autorów (bo nie jest to jednoznaczny termin) w szczególności w kontraście z definicją tekstu mogłyby uzupełnić rozważania w tym rozdziale.

Część badawcza pracy dotyczy komputerowej (korpusowej) analizy dyskursu, dlatego też wskazane byłoby wspomnieć przy okazji omawiania zagadnień dotyczących dyskursu, w jaki sposób bada się dyskurs za pomocą narzędzi komputerowych/korpusowych. Można by przytoczyć podejścia i narzędzia zwykle używane w tym celu, powołując się choćby na podstawową lekturę z tego tematu autorstwa Paula Bakera pt. *Using Corpora in Discourse Analysis*, wyd. 1 z 2006 roku lub wyd. 2 z 2023 r.

W **rozd. IV** Doktorantka przybliży zagadnienia Teorii Aktów Mowy (wg Austina oraz wg Searle'a) oraz poziomów mikro i makro (wg van Dijka) stosowanych w analizie dyskursu. Zagadnienia te omówiono obszernie, szczegółowo i wyczerpująco, jak na pracę doktorską. Te klasyczne teorie pogłębione są poprzez odwoływanie się do bardziej szczegółowych podziałów (wg Searle'a i Vandervekena, Vandervekena oraz Bacha i Harnisha). Istotny dla tezy pracy jest punkt 4.2.6, w którym Autorka słusznie wskazuje na związki istniejące między aktami mowy, a przysłowiami. Doktorantka nie przyjmuje ww. teorii i podziałów w sposób bezkrytyczny, bowiem w punkcie 4.2.7 przedstawia krytykę Teorii Aktów Mowy. Ponadto, Autorka wskazuje na związki istniejące między aktami mowy a teorią argumentacji. Rozdział ten świadczy o dużym odczytaniu Doktorantki w zakresie wspomnianych teorii.

Wątek dotyczący teorii argumentacji rozwinięto w **rozd. V**, w którym teoria argumentacji połączona jest z przysłowiami (str. 73). Opisano liczne (ponad 20) schematy argumentacyjne (m.in. wg Waltona). Autorka wykazuje się ponownie szeroką znajomością tematu i myśleniem krytycznym. Uzasadnienie powiązania przysłów, mających odwołania do pewnych generalizacji na poziomie konceptualizacji znaczenia, z argumentacją, która zakotwiczona jest w bieżącym kontekście konkretnych danych, jest przekonujące i interesujące.

Podsumowując, część teoretyczna jest szczegółowa i połączona w logiczną całość. Istotne wątki związane z kluczowymi zagadnieniami (przysłowia, akty mowy, argumentacja, dyskurs debat parlamentarnych) opisane są w odrębnych rozdziałach, które jednak w pewnym stopniu przenikają się, tworząc całość tematyczną i wspierając tezę pracy. Autorka zdecydowanie wykazuje się znajomością omawianych podejść, swobodnie poruszając się po klasycznych i mniej znanych teoriach i publikacjach.

Część empiryczna pracy obejmuje kilka rozdziałów. Dane do analizy Doktorantka pozyskała z dwóch uzupełniających się źródeł: danych leksykograficznych (*Oxford Dictionary of Proverbs*, 2008) oraz korpusowych (Hansard Corpus: *The British Parliament*, dane z lat 1996-2005). Analizie poddano 248 przysłów (składających się z 2462 segmentów), które wystąpiły w obu źródłach. Autorka szczegółowo wyjaśnia, które wystąpienia przysłów (w wersji kanonicznej) i w jakich wariantach (np. z modyfikacjami syntaktycznymi) brane były pod uwagę w przedstawionym badaniu, co świadczy o staranności doboru materiału badawczego oraz jego uszczegółowieniu. W analizie ilościowej (**rozd. VI**, Tabela 2) podane są częstości wystąpień 50 najczęściej pojawiających się przysłów z ich normalizacją na 10 milionów słów.

Rozdz. VII przybliży kwestię typów aktów mowy występujących w debatach parlamentarnych na podstawie przykładu dotyczącego zdrowia publicznego (str. 85-89), co stanowi podstawę do dalszych rozważań ukierunkowanych na użycie przysłów w debatach parlamentarnych (sekcja 7.3). Przedstawiona w tym rozdziale analiza jest logiczna i przekonująca, oparta na solidnej wiedzy z zakresu teorii omawianych w części pierwszej pracy, którą zastosowano do badania konkretnych, autentycznych danych tekstowych. Przysłowia omówione są na poziomie makro

(rozdz. VIII), tj. Autorka koncentruje się na typach argumentacji, oraz na poziomie „mikro” (rozdz. IX), który dotyczy m.in. pytań retorycznych czy markerów epistemicznych. Rozdz. X ponownie nawiązuje do aktów mowy, umiejscawiając przysłowia w teorii Searle’a.

Analizy te nie pozostawiają wątpliwości, że Autorka bardzo dobrze radzi sobie z ilościową (korpusową) i jakościową (na poziomie dyskursu) analizą danych tekstowych, podjęła się bowiem tego zadania w sposób przemyślany, metodyczny i drobiazgowy. Przedstawione studium świadczy o kompetencjach analitycznych Autorki oraz umiejętności interpretacji zjawisk językowych w szerszym kontekście. Badanie wykazuje spójność metodologiczną i logiczną oraz podparte jest dobrze przemyślaną i starannie dobraną ramą teoretyczną.

W podsumowaniu, należy podkreślić, że Autorka wykazała się szerokimi kompetencjami i wiedzą z zakresu językoznawstwa. Doktorantka niewątpliwie posiada umiejętność analizy danych korpusowych, a także zna i łączy zagadnienia teoretyczne dotyczące paremiologii, frazeologii, analizy dyskursu, aktów mowy i teorii argumentacji. Przedstawiona w dysertacji analiza jest przekonująca, a także prawidłowo przeprowadzona pod względem metodologicznym. Teza pracy jest nowatorska oraz udowodniona w oparciu o liczne przykłady. Tekst napisany jest poprawnym językiem angielskim i stylem typowym dla pracy naukowej.

Rozprawa spełnia wymogi formalne i merytoryczne stawiane dysertacji doktorskiej, w związku z tym wnioskuję o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

30/09/2023
A. Baczkowska